СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 304. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 31-го грудня 1935. — VOL. XLIII. No. 304. Jersey City, N. J., Tuesday, December 31, 1935. THREE CENTS

КАМПАНІЇ УРЯДІВ ПРОТИ РЕКЕТІРСТВА

НЮ ЙОРК. — Міський посадник Ля Ґвардія зломив рекет, що розсівся був у торговлі карчохами. Пять підприємств, що спроваджують цю ярину з Каліфорнії, підписали в його уряді в „сіті гол" зобовязання продавати карчохи безпосередньо подрібним купцям та не мати ніяких зносин з рекетірами. Зате міський уряд устами посадника міста обіцяв цим підприємствам поліційну захорону перед рекетірами на випадок, якби вони робили купцям які клопоти.

Зараз на другий день по цій побіді посадника міста державна прокураторія казала арештувати 7 осіб, звязаних з так званим автомобільним рекетом, при помочі котрого група обманців і ґенґстерів добувала від власників авт коло півтретя міліона долярів на рік задармо. Рекет був зорганізований у цей спосіб, що його агенти підходили до власників авт та єднали їх до автомобільного клюбу. Членство в цьому клюбі нібито давало ріжні права й захорону, як дешеву, але певну обслугу в гаражах, правну захорону, ба навіть асекурацію. На ділі нічого подібного член не діставав поза запевнення, що власне ці рекетірі йому не попсують автомобіля.

Цей рекет мав два клюби. Всіх рекетірів у ньому було 19. Поліція пробує їх виловити всіх. Обраховують, що в Ню Йорку жертвою цього рекету впало коло 100,000 осіб.

ВБИВСТВО СТЕЙТОВОГО ПОСЛА.

ШІКАҐО. — Алберт Приґнано, стейтовий посол, вибраний у 17-тій окрузі, визначний член заряду демократичної партії, згинув у неділю в ночі на сходах до свого дому від револьверових вистрілів, що їх віддали до нього три ґенґстери.

Посол вертався саме з родиною з забави. Вбивники його наперед ограбили в приявности жінки, сина й шофера, а потім убили.

Поліція каже, що його ограблено тільки на те, щоб закрити мотив убивства. Вона підозріває, що це була пімста ворожої політичної групи.

ЛІКАР ПОМІГ ЙМАТИ БАНДИТА.

БЛУМСБЕРҐ (Па.). — У неділю рано коло місцевого мосту поховзнувся на ховзкій дорозі й розбився якийсь автомобіль. Бачив цей випадок один 16-літній хлопчина й покликав недалекого лікаря, д-ра Вилієма Конфера. Оба вони добули потовченого шофера зпід перевернeного авта й занесли його до канцеларії лікаря. Як лікар скінчив перевязувати поважні рани потовченого, він завважив на його поясі великий револьвер. Довго не думаючи, він звязав ноги й руки безпритомного ще хорого пляйстром до перевязування ран впорскнув йому під шкіру якогось ліку, що обезвладнює людину, та зателефонував по поліцію.

Прийшли два поліції й у звязаним пізнали зараз Дейвида Шефера, котрого поліція шукала, щоби поставити на суд як убивника своєї рідної сестри та ранення при арештуванню поліцая. Вкрився він день коло Вилкс Баре. У неділю рано перед випадком убивник, удаючи пітхотинця, що підвозиться чужими автами, впросився на авто якогось Генрія Райнґаймера, а потім під загрозою револьвера забрав це авто й казав власникові висісти. Їдучи цим автом по ховзкій дорозі зі скорістю 60 миль, він розбився. Як бандит прийшов до себе, був уже звязаний і закутий. Він навіть не перечив перед поліцаями, що вбив свою сестру.

ВИКИДАЮТЬ І СМІТТЯ ВИМІТАЮТЬ ЗА БОЛЬШЕВИЦЬКИМ ПОСЛОМ.

МОНТЕВІДЕО (Уруґвай). — Перед відїздом большевицького посла Александра Минкіна, відосланого уруґвайським урядом за підюджування населення кількох південно-американських республик до комуністичних заворушень, уруґвайський уряд дав послові ноту, котру Минкін доручив урядові в справі роблення йому закидів.

Уруґвайський уряд заявив Минкінові, що уряд не може приняти ноти від Минкіна, бо не вважає його вже більше за урядового представника.

СПРОБА РОЗБИТИ ЛЯВУ НЕ ПОВЕЛАСЯ.

ГІЛЬО (Гаваї). — Спроби військових летунів розбити потік ляви, що витікає тепер з вулькану Мавна Льоа, та відвернути його від фарм та збірників води цього міста, не повелися.

На хвилю лява задержалась, але потім далі поплила своєю дорогою.

Бизнесмени міста радяться над тим, як уратувати міський резервуар води перед лявою.

АРЕШТИ У ГАЛИЦЬКОМУ ПОВІТІ.

Останніми днями державна поліція перевела труси й арештування у селах Острові та Перлівцях, де арештовано кільканадцять хлопців. Частину арештованих перевезено до окружного суду в Бережанах, а частину до Станиславова.

СОВЄТСЬКЕ „ПЕРЕВИКОНАННЯ".

Совєтські часописи подають, що тракторні заводи в Челябінську в році 1934 виготовлювали 50 тракторів денно. Сьогодні виконують ті заводи 100 тракторів. Це є — так хваляться большевицькі газети — найбільша денна продукція в світі.

Про те сперечатись не будемо. Трактори в спокійний час — це невинне знаряддя праці на полі; у воєнну хуртовину — переміняються у воєнні танки. І тому ми віримо, що в тій ділянці продукція поступила вперед.

Є однак маленька заввага. Про совєтські трактори леґенди ходять. На колгоспах таким трактором працюють усього пару днів, а потім місяцями... ремонтують. І тому до такого „перевиконання" ставимося з великим застереженням.

ВЖЕ Й ЧЕКІСТАМ ПЕРЕСТАЮТЬ ВІРИТИ.

На Кремлю відбулися 1. XII. 1935 р. великі паради з участю Сталіна, Ворошилова, Яґоди та Корка у справі реорганізації старого ҐПУ (а ще давнішого Чека), а тепер міліції комісаріяту внутрішніх справ.

Наради ці ствердили, що серед офіцирів спеціяльних військ ҐПУ ширяться ліві опозиційні настрої. Серед червоних старшин ҐПУ є багато прихильників Троцького. Нарада вирішила усунути всіх старшин зі спеціяльних відділів міліції і на їх місце призначити старшин з червоної армії.

ПІШОВ ДО ВЯЗНИЦІ ЗА КРАДІЖ СИНОВОГО ПЛАЩА.

Суддя Ґреґем у Винніпеґу післав Гната Возняка, мешканця того міста, на шість місяців до вязниці за те, що вкрав у свого сина плащ.

Гнат Возняк був запрошений на гостину, а що не мав доброго плаща, позичив його собі в свого сина. Коли батько вернувся з гостини, син завважив, що на батькові нема його плаща. На питання, що сталося з плащем, батько відповів синові, що плащ на гостині вкрали. Син зголосив крадіж до поліції, яка після доходжень переконалася, що батько синів плащ — продав.

БОРОТЬБА З ВОВКОМ.

З приходом зими навістили Румунію вовки. В Тиґині кинувсь один вовк на пастушку Палаґію Серґійчук, що почала сильно кричати. На крик дівчини прибіг мешканець Данило Полтавченко й власними руками — не маючи нічого при собі — задушив вовка.

ЦЕ ТЕЖ РЕКОРД!

57 екзекуцій і судових занять в одному дні пережив один німецький гуртівник у Карльсбаді. Крім цього доручено йому того дня 342 позви і судові повідомлення.

КІНЕЦЬ „ЖИВОЇ ЦЕРКВИ" В СОВЄТАХ.

Зорганізована на доручення совєтських властей т. зв. „жива церква" ніде в Совєтах не здобула більшого значіння. Не зважаючи на попертя уряду, вона ступнево завмирає. На Сибірі зогляду на повний брак прихильників у багатьох околицях „жива церква" мусіла припинити свою діяльність. В Томську, де совєтський уряд віддав „живій церкві" до розпорядимости найстаршу церкву, довелося будинок цеї церкви віддати назад православним. Керманич „живої церкви" в Томську вступив до місцевої організації безбожників.

ПІМСТА ЛЮБОВНИКА.

20-літний Василе Бакір у Чернівцях важко поранив ножем Павліну Остафюк. Це сталося на вулиці вечором. Зараз повідомлено поратівлю і поліцію. Поранену відвезено до лічниці, а Бакіра арештовано. Він сказав, що зробив це з пімсти за те, що набрався від своєї любовниці тяжкої полової недуги.

МІШАНИНА НАРОДІВ.

„Польська сторона", „українська сторона"; „не поляки напастують, але українці поляків"; „український рух"; „рівноправність русинів"; „українська публіцистика"; „український сепаратизм"; „цілість руського питання"; „українська політика"; „руське населення в Польщі"; „руське населення совєтської України"; — „поляки українські", „поляки червоно українські".

Це терміни з двох статейок. Одна була у „Варшавськім Дзеннику Народовім", ч. 186; друга в „Нових Часах", ч. 32 у полеміці з Бюлетином. Тепер додати всі можливі комбінації терміну „малопольський" — і матимемо уявлення про ту мішанину народів, що заселюють Східню Галичину.

ГРАЛИСЯ В БАНДИТІВ.

З Праги доносить „Радор", що кілька дітей гралося „в бандитів". Вони привязали малого хлопчину до стовпа, вдаючи убивство. Брат (8 літ) засудженого, будучи катом, підніс сокиру, щоб удавати, що хоче вбити „засудженого", але сокира була затяжка й випала йому з руки, відрубуючи голову „засудженому". От трагічний наслідок дурної гри.

„ХВАЛЬБИ ПОВНІ ТОРБИ"...

На нараді пробоєвиків совєтського промислу в Москві комісар війни Ворошилов виголосив знамениту промову про боєву силу червоної армії. Ні один край — сказав Ворошилов — не має такого могутнього летунства, як СССР. Підчас осінніх маневрів в Україні 1,800 вояків у повному боєвому виряді перекинено на значну віддаль літаками й потім викинено їх на землю при помочі леґкопадів. Підчас маневрів на Білорусі літаками перетранспортовано 5,700 вояків.

„Ніяка капіталістична держава — хвалився Ворошилов — не може осягнути таких вислідів, хіба що введе в себе... совєтський лад"!

Що СССР намагається бути найбільше мілітаристичний, це факт, що його не слід легковажити.

ПРАЦЯ НА РІЛІ ЗАМІСЦЬ ВЯЗНИЦІ.

Китайський уряд рішив у провінції Кіянсу перевести досвід з бандитами й іншими злочинцями, осаджуючи їх під строгим доглядом на ріллі. До цього призначив 8 тисяч моргів землі, на якій поселить злочинців, вишколених у рільництві. За три роки такої праці засуджені стануть самостійними рільниками. Земля є дуже врожайна, так, що вишколення відбувається серед найкращих умовин. Влада рахується з психольоґією поселенців і вірить, що вони зможуть зірвати зі своєю минувщиною. Праця на ріллі й надія дістати землю на власність захоттять їх до цього.

ЗАПЛАТИВ ЖИТТЯМ ЗА СВИНЮ.

Михайло Зазуля, знаний і нотований злодій зі села Уйковець, пов. Перемишль, закрався в ночі 1. грудня ц. р. до хліва свого сусіда, Костя Ткачука. Ця нічна візита Зазулі не подобалася свині. Вона почала взивати голосним квиком свого пана на поміч. Кость Ткачук вийшов з хати зі стрільбою й підстрілив нефортунного свинокрада. Зазуля, перевезений до шпиталю в Перемишлі, вмер.

БОЯТЬСЯ ПОШЕСТИ МАЛЯРІЇ.

На основі своїх розслідів недуги малярії д-р С. Г. Керен у Ню Йорку виступає з публичною осторогою, що ця недуга, що звичайно прибирає розміри пошести тільки в більше горячих і вогких околицях, може знову стати пошесною в цій стрефі. Він прийшов до цього висновку на основі рапортів про пошириння цеї недуги в стейті Ню Джерзі, головно в таборах „сі-сі-сі". Д-р Керен каже, що давніше малярія прибирала розміри пошести в північних околицях.

В БОРОТЬБІ З ХРОБАЦТВОМ.

В Липську огнева сторожа спалила один бльок будинків, щоб таким чином винищити загніжджену в них хробачню. Якщо ці доми розбиралиб, то грозила небезпека, що хробачня перенесеться до нових будинків. Меблі мешканців віддано до дезинфекції, а старі будинки після евакуації пущено з огнем.

ЗАСУД ЗА ЗНУЩАННЯ НАД ДРОБОМ.

Антоні Коза з радзимінського повіту купував кури, гуси і т. д., з садистичною насолодою ломав їм крила і ноги і дальше перепродував. Ліґа охорони звірят у Варшаві донесла про це до суду і повітовий суд у Радзиміні засудив Козу на 7 днів арешту і 100 зл. гривни за заплачення судових коштів.

ФІНАНСОВИЙ СКАНДАЛ У МАДРИДІ.

В столиці Еспанії відкрито новий скандал, у якому є замішані визначні політичні постаті. На рахунок міського автомобілевого парку закуплено 75 люксусових автомобілів, які в дійсності були призначені для приватного вжитку ріжних визначних осіб. Державний скарб у звязку з цим має шкоду на понад два міліони пезет.

ПОЛЬСЬКИЙ ПРОКУРАТОР ПРО ШИБЕНИЦЮ Й УКРАЇНСЬКИХ ПІДСУДНИХ

ВАРШАВА (Польща). — Польська телеграфічна агенція подає, що розправа за вбивство міністра Перацького добігає до кінця. Вже скінчив говорити прокуратор. У своїй промові домагався він якнайсуворішої кари для всіх підсудних. Одначе підкреслив, що завдяки амнестії, яку вже проголошено, підсудним не грозить шибениця, на яку вони мусіли би бути інакше засуджені і яка то кара мусіла би бути виконана. Він далі казав, що добре зробив „польський нарід", що дав уласкавлення, заки запав присуд. Прокуратор бажав би собі, щоб та польська „толеранція" зродила в українськім громадянстві думку про мирне співжиття з Польщею, за яку то справу згинули Голувко і Перацький.

Крім того говорив прокуратор про ОУН і її спосіб боротьби, який назвав нездоровим та звернувся до українських революціонерів зі словами польського поета, щоб „вилікували свої душі". Предложив теж судові документ, який одержав від міністерства справ заграничних, а з якого виходить, що Евген Коновалець опустив на домагання швайцарського уряду Швайцарію і знаходиться десь у незнаним місці, мабуть у Франції.

КОГО БАЖАЛИБ МАТИ ПОЛЯКИ В ПРОВОДІ УКРАЇНЦІВ.

ВАРШАВА. — „Бунт Млодих" пише, що тепер настав такий час, що можна добре „використати настрої українських мас" і піднести престиж тих, що, як после Баран і Луцький, прямували віддавна до замирення з поляками. Ситуація змінилася ще на ліпше від часу, коли уступив з проводу д-р Дмитро Левицький, а провід обняв ред. Мудрий, що має „надзвичайно ясний розум" і безкомпромісово йде до польсько-українського порозуміння. Тепер, пише згаданий часопис, треба дати українцям відповідне місце в самоуправах, треба дати їм університет і висунути на чоло таких людей, які поборюють терористів, а якими є д-р О. Назарук, Децикевич, Луцький і їм подібні.

ВИПУЩЕНІ НА ВОЛЮ БЕЗ ДАХУ НАД ГОЛОВОЮ.

ЛЬВІВ. — „Курєр Поранни" пише, що з амнестії скористають яких 15,000 вязнів, з котрих більшість знайдеться по виході з тюрми буквально без даху над головою і без усяких засобів до життя.

ПОЛЯКИ ПРО ПОЛЬСЬКИХ СОЦІЯЛІСТІВ.

ВАРШАВА. — „Бюлетин Польсько-Українські" обговорює становище соціялістичного органу „Роботнік", супроти українців. Каже, що польські соціялісти радо дають українцям територіяльну автономію — на папері, а в практиці для професійних спілок признають тільки засаду „спільного казана".

НЕ ДОЗВОЛЯЮТЬ ГОВОРИТИ З ВІРНИМИ ПО УКРАЇНСЬКИ.

ЧЕРНІВЦІ (Буковина). — Румунський щоденник „Курентуль" біситься, що на території, заселеній майже виключно українцями, себто між Прутом і Дністром, українські священики „вживають у розмові зі своїми парохіянами української мови". Це є для „Курентуля" ширенням „всеукраїнської іреденти і перемінювання святині в місця шовіністичної пропаґанди". Автором цеї статті є румунський священик. Він домагається скасування дозволу відправляти богослуження хоч частинно в церковно-славянській мові, а дозволити відправляти тільки в мові румунській. Далі жадає перенесення українських священиків до румунських парохій, а на вільні українські парохії призначувати тільки румунів.

ЧИ ОУН. ПРАЦЮЄ ДЛЯ РОЗВІДЧИХ ЦІЛЕЙ?

ВАРШАВА. — Підсудний Ярослав Макарушка, якого зізнання назвав прокуратор „історичною заявою" і який належить до тих, що у варшавськім процесі „заломилися", рішучо опрокинув закид, який раз-у-раз виринає в тім процесі під адресою ОУН, що ця організація працювала для розвідчих цілей інших держав.

ДЮРЕНТІ ПРОДОВЖУЄ РЕКЛЯМУВАТИ СОВЄТИ.

МОСКВА (Росія). — Кореспондент американського часопису „Ди Ню Йорк Таймс" розпочав знову висилати до Америки свої звіти, в яких, як і давніше, розхвалює щасливе життя в Совєтах.

ПОСТИШЕВ ПРО РІЗДВЯНІ ЯЛИНКИ.

МОСКВА. — Диктатор України і права рука Сталіна, Постишев, радить не придержуватися довше заборони „буржуазного" звичаю мати по хатах різдвяні ялинки. Треба їх мати, але на Новий Рік, а не на Різдво.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post-Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СУДОВЕ КРУТАРСТВО

В американській пресі часто не знаходять деякі факти такого обговорення, як на це вони заслугують своєю важливістю для практичного життя. Приклад такої здержливости й маломовности дала нам ця преса недавно при нагоді судового осуду про закон сенатора Вагнера.

Цей закон, як відомо, мав на ціли дати робітникам правну захорону для їх переговорів з фабрикантами. Звісно, робітники говорять з фабрикантами про такі справи, як довжина часу праці, умовини праці в фабриці й заплата за цю працю. Отже про питання, що є превеликої ваги для всякої людини, що наймається на працю в другого, а таких людей, як відомо, в Америці є десятки міліонів, просто подавляюча більшість населення. Закон мав на ціли боронити право міліонів робітників до орґанізації, а тимсамим право боротися перед визиском.

За цей закон посварилися недавно робітники й власники одного млина в Аврорі, в стейті Канзас. Як справа опинилась у федеральнім суді в Канзас Сити, дрібний правник, що був іменований суддею в часах Кулиджа за якісь прислуги републиканській партії, видав присуд, що закон Вагнера не годиться з конституцією, а тимсамим не є важний.

Це судейське вирішення ще раз пригадує громадянству, що судді в Америці ще далі мають право (якого суд не має ніде в світі) касувати волю законодавців. Ще цікавіша пригадка робітникам: їм цей факт пригадує, що право признавати закони неконституційними надано судам на те, щоб суди могли як слід боронити інтересів фабрикантів проти інтересів робітників.

Найцікавіша научка з усього в словах самого судді, що видавав присуд про неконституційність закона Вагнера. Суддя говорив, що закон Вагнера неконституційний тому, бо він трактує робітників як дітей, бо трактує їх як людей, що потребують надзвичайної опіки уряду, просто як індіянів. У чому суддя добачує це трактування, ясно: не в чому іншому, як у тому, що закон Вагнера забезпечував робітникам право переговорювати з фабрикантами через свою орґанізацію за умовини праці. Видно, що, на думку цього судді, надати комусь права й хоронити його в переговорах з противником значить трактувати когось як дитину. Видно, робітники повинні бути дозрілими людьми; вони повинні сказати собі: пощо нам правної захорони для наших переговорів? Що більше: як нема захорони для переговорів, то не треба й переговорів. Робітники повинні зректися й цього права, і кождий з окрема умовлятися з фабрикантами за умовини праці. Це було би справді по мужньому — на думку канзаського судді, що боронить права робітників бути дозрілими.

Не треба додавати, що цей самий суддя не примінює таких самих правил дитинства й мужеськости до підприємців.

СУД НАД УКРАЇНСЬКОЮ МОЛОДДЮ У ВАРШАВІ

ПЕРЕСЛУХУВАННЯ СВІДКІВ.

(З львівського часопису „Українські Вісти").

(22)

ДАЛЬШЕ ЗІЗНАННЯ МАЛЮЦИ.

Перша моя діяльність — оповідає підсудний Малюца — полягала на ідеольоґічній заправі. Розмова з Ґабрусевичем впевнила мене, що те, що буду робити для орґанізації, робитиму добре. Та ще перед арештуванням мав я сумніви, які випровадили мене з рівноваги, а тим більше вплинули на це виладки, які зайшли після мойого увязнення. Про ті випадки я знав; не знав натомісць, що все це відоме теж поліції. Я переконався, що методи й тактика ОУН поставили всіх нас у положення без виходу. Тому рішивсь я зложити вияснення.

Я вважав невідповідним затримувати в тайні справи, про які я знав, а особливо ті, що дотичать убивства мін. Перацького й дир. Бабія.

Особливо, з уваги на „всипу", я вважав, що затаєння є недоцільне, бо всяка неясність може спричинити поважні наслідки не тільки для членів О. У. Н., бо може для них і для мене найменше, але й для всеї української суспільности.

Хочу, щоб ті, які брали участь, відповіли за те, і щоб очі звернулись у відповіднім напрямку, коли йде про авторство й мотиви тих випадків. І тільки з тих причин все те тепер хочу повторити.

Після кількамісячного ідеольоґічного вишколу поставили мені пропозицію обняти заступництво орґанізаційного референта, зглядно його наслідника. Я знав, що безпосереднім помічником Ґабрусевича був хтось інший, котрого назвища не хочу виявити.

Цю людину незабаром арештовано.

Розмова з Е. Коновальцем.

Щойно після ферій 1932 р., після т. зв. „Віденського Конґресу", мене йменовано орґанізаційним референтом Краєвої Екзекутиви ОУН і на цьому становищі був я аж до дня арештування. Перед затвердженням того йменування, на припоручення Бандери, виїхав я в липні 1932 р. до Праги. Там мав я зголоситись у Ярослава Барановського, який уже знав, що мав зі мною зробити. Я дістав тільки адресу „Розбудови Нації", де стрінувся з Барановським. Трохи пізніше представив він мене полк. Коновальцеві, з яким розмовляв я віч-на-віч. З тієї розмови набрав я переконання, що Коновалець досліджує мене, наскільки я надаюся до функції орґанізаційного референта. В тій розмові порушено справу відношення ОУН до УВО, причому, як говорив Коновалець, видадуть інструкцію в тій справі. Обговорювали ми там нуртуюче питання, що деякі члени ПУН (Проводу Українських Націоналістів — найвища виконна влада ОУН — висказує свої погляди в розмовах з не-членами орґанізації. Тоді Коновалець сказав мені, що й ту справу остаточно зліквідують.

Я зовсім не набрав вражіння, щоб тоді в Празі відбувалася формальна конференція ОУН, на яку вислано спеціяльних делеґатів.

У тім часі були в Празі: Анна **Чеминська,** Ярослав **Барановський,** Володимир **Мартинець** і **Коновалець.**

Про устрій ОУН і про компетенцію його влади знаю з видань „Розбудови Нації". В краєвім устрою були деякі відхилення.

Приміром, у краю не вживали окреслення „муж довіря" на означення якогось діяча ОУН в якомусь місці. Існувала всежтаки якась залежність краєвої ОУН від ПУН, але яка — не знаю, бо не пригадую собі устрою влади заграничної орґанізації.

СКЛАД КРАЄВОЇ ЕКЗЕКУТИВИ ОУН.

На терені краю діяла відповідальна перед заграничним Проводом — Краєва Екзекутива з її Провідником у проводі. Члени Краєвої Екзекутиви мали виконні функції й дорадчий голос у відношенні до провідника.

Від вересня чи жовтня 1933 р. краєвим провідником був Степан Бандера, який сповнював функції аж до хвилі арештування. Пресовим референтом був **Спольський,** орґанізаційним — я, політичним — **Ярий.** В склад Краєвої Екзекутиви входила теж Анна **Чемеринська.** Вона була референткою звязку. З нею контактувавсь я в фінансових справах. Боєвим референтом уважав я **Романа Шухевича** і то — на підставі деяких слів Бандери. Рефератом розвідки кермували дві особи: **Макарушка і Пашкевич.**

На засіданнях Краєвої Екзекутиви був я 3—4 рази. Засідань було, можливо, більше, однак я часто виїжджав в орґанізаційних справах, і то на довший час.

Роман Шухевич раз тільки був приявний на засіданні Екзекутиви. На тому засіданні обговорювано справу поведення ширшої акції на терені краю, м. ін. протишкільну, протисовєтську, справи процесів і енунціяцій з польського боку, як теж із деяких українських кругів, що не належали до ОУН. Позатим обговорювано цілий ряд дрібних справ.

Кожний член Краєвої Екзекутиви мав право висловлювати власний погляд на кожну справу, що була предметом нарад. Питання створення т. зв. „зеленої кадри" не обговорювала Краєва Екзекутива. Не заперечую, що така думка снувала.

ОУН — це орґанізація, яка примінює індивідуальний терор. Якщо йде про деякі атентати чи про терористичну акцію, то на засіданнях говорено про те загально.

Примірoм, коли говорено про справи львівської вязниці, не названо зовсім підкомісаря Кособудзького.

Переведення в діло й виконання якогось терористичного проєкту залежало всеціло від провідника. Боєву акцію сильно конспірували навіть перед нами.

До моїх обовязків належала орґанізація окружних і повітових центрв на терені ЗУЗ, то є на західньо-українських землях. Я збирав інформації й старався збільшити число членів ОУН.

Краків не належав до ЗУЗ і тому належав до компетенції Бандери і Спольського.

Всіх, кого знав...

В праці я контактувався з такими підсудними: з Бандерою, Лебедем, Підгайним, Мигалем, Качмарським і Раком. Яке становище займали Підгайний і Лебедь — не знаю.

При кінці 1933 р. поручив мені Бандера зорґанізувати „хати" в Люблині й в Познані. В Люблині я зголосився до Чорнія, який згодився. Устійнено там гасло й відповідь. В подібний спосіб зорґанізував я „хату" в Познані в Зущука.

В тім самім часі доручив мені Бандера поїхати в Варшаву — до Лебедя, який там перебував під прізвищем Дацько, спитати його, чи не потребує дечого і переказати, щоби, — борони Боже, не їхав до Львова. Бандера не говорив, чому Лебедь персиджує в Варшаві; про те я сам догадувався.

Колись питав мене Бандера, чи не маю якоїсь знайомої жінки. Я відповів, що не маю. Лебедь просив мене переказати Бандері, що хотів би виїхати з Варшави.

Зустрінувшись у Львові з Бандерою, переказав я прохання Лебедя, як теж і те, що Лебедь домагався висилки грошей. Від Бандери отримав 200 чи 250 зл., що їх вислав я Лебедеві. Чи підписував я 2 перекази, сьогодні не пригадую собі. Я умовився з Лебедем, що зателефоную до нього зі Львова, що й зробив. Тоді переказав я Лебедеві, щоб він затримався в Варшаві, і що висилаю гроші.

Опісля бачився я з Лебедем весною. Бандера поручив не ставляти Лебедеві запитів щодо справ, яких він сам не торкнеться. Зустрічі з Лебедем відбувалися на Замарстинові. Лебедь говорив мені, що вернувся з Берліна. З його балачки виходило, що закордонні члени ОУН противились „ексам" (експропріяціям), зате на атентати гляділи інакше. Лебедь оповідав мені, що був у Женеві, де бачився з Коновальцем. Він заповів, що незабаром поїде знову до Варшави.

Цю розмову повторив я Бандері, й від нього довідався назвища двох жінок, зпоміж яких вибрано Лебедеві товаришку. Це були Чемеринська й Гнатківська. Я виміркував, що Бандера рішився на Гнатківську.

ПРО МАЦЕЙКА.

Дня 25. червня 1934 р. я зустрінувся — оповідає після короткої перерви Малюца — з Мигалем. Від нього довідався підсуний, що „вернувся чоловік з Варшави". Тоді Малюца дав Мигалеві доручення, привести того „чоловіка з Варшави" на зустріч. Про незнайомого підсудний нічого не знав, однак догадувався, що це вбивник міністра. Правда, зпочатку думав Малюца, що вбивником є Лебедь, але прочитавши в ґазетах опис, вирішив, що це був хтось інший.

До зустрічі не прийшло, тому Малюца визначив другу, на яку прийшов Качмарський, який хотів набрати певности, чи підсудний має дійсно право розмовляти з даним осібником. Малюца сказав Качмарському адресу Чорнія у Львові і щойно тоді Качмарський перестав мати сумніви. За хвилю зявився „чоловік з Варшави".

Малюца бачив його вперше. Це був середнього росту мужчина, злегка похилений, мав коротке волосся, худе лице, широкі уста. Вбраний був як спортовець — в пумпах і у вітрівці.

Осібняк почав Малюці дещо оповідати, та він заборонив йому, мовляв, не є уповноважений вести в тім напрямі розмову. Незнайомий підтвердив ще теж те, що писала про його втечу польська преса.

Заявив, що бомба не ділала. Після замаху мав зустрінутися з кимсь, однак на зустріч ніхто не прийшов. І тому він на власну руку втік із Варшави.

Тим „кимсь" мав бути Лебедь — Скиба, про якого Малюца довідався з преси про його арештування.

Незнайомий заявив, що мусить утікати. Тоді Малюца дав йому 35 чи 40 зл. і виправив до Славська. Малюца поїхав до Синевідська, де перебував до 12 чи 13 липня.

В міжчасі пляновано замах на дир. Бабія. До Малюци приїхала курієрка М. Косівна і переказала, щоб негайно їхав до Львова. Його вуйко був хворий, і тому Малюца відмовився. Поїхав, коли завізвали його вдруге. Стрінувся з Мигалем, який повідомив його, що „гість з Варшави" знов у Львові. Малюца стрінувся з „гостем", який заявив, що в околиці Славська перехід границі неможливий і тому треба втікати через Ясіння. Незнайомий леґітимувався „доводом" Калінського.

Малюца вистарався „гостеві" мешкання в Іванни Бегей, а потім інше через Богуна. 24. липня приїхала Чемеринська й повідомила, що приготовлено звязок з Барановським у Ясінню. На другий день виїхав із Чемеринською „на прогульку" до Ямного, а відтіль перейшли до Ясіння, до ресторану братів Клемпушів. Там бачився Малюца з Барановським і порушив справу переведення „гостя з Варшави".

В розмові повідомив Барановського про арештування Бандери, про що Барановський іще не знав.

Малюца спитав Барановського, що робити, бож частинно виарештовано Краєву Екзекутиву. Барановський нічого конкретного не відповів. Перепровадження вбивника назначено на 4, 5, і 6 серпня.

Повертаючися з Ясіння, вступив до Зарицької в Ямним і просив її переказати Гнатківській до Косова, щоби пильнувалася. В Гребенові зустрінувся з Мацейком, який сказав йому, що при собі мав, крім доводу на прізвище „Камінський" теж і власний „довуд", який Малюца від нього відібрав. Дав йому 25 злотих і доручив їхати до Зарицької, а сам поїхав до Львова. У Львові доручив Ракові перепровадити Мацейка, що той і зробив.

Щодо Рака, то Малюца колись пропонував йому кольпортувати літературу. Рак зпочатку не хотів, однак потім згодився, тому, що його діяльність мала бути тільки тимчасова. Рак не був членом Краєвої Екзекутиви, ні референтом пропаґанди.

(Далі буде).

Роберт Бракко.

ВІРНІСТЬ, ЦЕ ГРОШІ

Молодий Льоренцеті входив до величезного бюра „Родвей і Комп." трохи заклопотаний:

— Чого той старий чудак хоче від мене? — думав.

Ґенеральний директор Родвей легко піднісся з фотелю і рухом руки попрохав сідати.

— Я одержав ваш білетик і зараз...

— Сідайте! — перервав Родвей, як завжди, коротким, телеґрафічним стилем.

— Я вас просив до себе, бо хочу вам дати посаду.

— Мені? — майже крикнув Льоренцеті.

— Не хочете?

— Алеж... я не розумію...

— Не розумієте? Зовсім справедливо. Я вам виясню. Ви залицяєтеся до моеї жінки.

— Я? — Це брехня!

— Вибачте! Я шляхтич і ніколи не говорю брехні.

— Присягаю...

— Ви залицяєтеся до моеї жінки, а моя жінка не є вашою любкою. А ви гарно вдягаєтеся.

— Щож це має за звязок...

— Італійки люблять мужчин, що гарно вдягаються. Моя жінка є італійка. Крім того ви є гарні. Маєте гарні зуби, але вставлені. Моя жінка каже, що вони правдиві. Це неправда. Ви бльондин, а я був рудий, тепержеж я сивий. Бльондином я ніколи не був. Врешті ви молодий, а моя жінка каже, що я старий. А це неправда.

— Алеж пане Родвей...

— Дозвольте! Моя жінка має 30 літ. Вона каже, що тільки 25. Це неправда. Але 30 літ то багато менше як 61. Жінка моя впевняє, що вона є завжди вірна. Це правда, але всі віроломні жінки передтим були вірні.

— Вибачте, я не можу дозволити...

— Ви хочете боронити мою жінку? Шкода труду. Я сам її обороню. Ви належите до товариства, отже не можу вас викинути з дому. А не хочу, щоб мене жінка зраджувала. Тому даю вам посаду... Виж не маєте ніякої?

— Ні, але...

— Ренту?

— Ні.

— А може багатого вуйка?

— Навіть бідного не маю.

— Значить, не маєте нічого?

— Маю довги.

— Але живете свобідно?

— Власне тому.

— Гм! Можете зістати представником моеї фірми... де самі хочете!

— Чи можу вибирати?

— Так.

Льоренцеті подумав. Ну, щож! А може можна буде виплисти на чисту воду?!

— В Медіоляні!

— Прекрасно. Будете знаменитим представником, бо нічого не будете представляти.

— Якто?

— Матимете посаду без заняття.

— Вибачте, це для мене знеавага. Я не можу бути для вас люксусом.

— Це правда. Але як чоловіка в мойому віці жінка не зраджує, то також люксус.

Родвей відчинив шуфляду й витягнув списану умову.

— Матимете місячну платню 500 лір.

Льоренцеті всміхнувся.

— Правда! — подумав Родвей. — Торгується, бо знає, що вірність моеї жінки варта більше.

— 700 лір! — сказав у голос Родвей і даю вам платню за два роки згори.

Льоренцеті підскочив.

— Ви жартуєте?

— Ніколи з нікого не жартую. Прошу перечитати й підписати.

Родвей витягнув із шуфляди 16,800 лір у нових банкнотах і подав Льоренцетові. Цей недбало сховав їх у кишеню.

— Коли маю виїхати?

— Завтра.

— Гаразд.

В цьомуж моменті двері бюра відчинились і ввійшла пані Родвей.

— О, ви тут? — здивувалася, коли побачила Льоренцетія. — Щож ви тут робите в бюрі мого чоловіка?

Льоренцеті звитався.

— Прийшов попрощатись. Іду.

— Куди? — всміхаючися свавільно, спитала пані Родвей.

— В Медіолян.

— Які ви щасливі! Це таке гарне місто. На довго їдете?

Родвей дивився на жінку й думав:

— Моя жінка говорить до нього байдуже. Це неправда. Але він робить вражіння, що не знає, чого сподіватися. Це правда.

І пан Родвей встав:

— Мушу вас на хвилину залишити самих. Вибачте.

І вийшов, не примикаючи дверей.

Льоренцеті рішився. Підступив ближче до пані Родвей і шепнув:

— Берто, я ніколи не мав тобі нагоди сказати... Берто, я кохаю тебе...

Пані Родвей голосно засміялася:

— Льоренцеті, ви збожеволіли?

— Берто, я сам не знав...

Пані Родвей випростувалась і з легкою погордою сказала:

— До побачення! — і вийшла з кімнати.

В цій же хвилині ввійшов пан Родвей. Сухо спитав:

— Хочете нової умови? Залишитеся в Неаполю, а я відберу собі половину виплаченої суми.

Льоренцеті спокійно відповів:

— Дивуюся вам. Льоренцеті ніколи не змінює рішення.

— Це неправда!

— А такий промисловець, як ви, не відступає від умови.

— Це правда!

— До побачення!

З НОВИХ КНИЖОК

ЧИ РОСІЯ МУСИТЬ ГОЛОДУВАТИ?

...ом університетської на... Відні вийшла недавно ...мецьки книжка: MUSS RUSSLAND HUNGERN? Menschen- und Voelkerschicksale in der Sowjetunion. (Чи Росія мусить голодувати? Доля людей ...народів у советській юнії).

Автором цеї книжки є д-р Евальд Аменде. Автор добре відомий у широкому світі як секретар Союзу Національних Меншин та секретар віденського Надконфесійного і Наднаціонального Комітету Допомоги для Голодних у СССР. Відомий він теж американським українцям зі свого побуту в Америці кілька місяців тому, коли виголошував відчити по Америці про голод у Росії, а притому давав ґазетярам „інтервю" в тій справі.

Поміч і політика.

Автор, як каже у вступі до книжки, від 15 літ бореться за те, що справа допомоги не є політичною справою та що голодуючим людям треба нести поміч, не зважаючи на політичні ріжниці й на політичні розходження з тими, що їм дається допомогу.

Одним з тих країв, що терплять від голоду, є советська Росія. Автор знає про це не з другої руки, але безпосередньо, на основі власних спостережень, зібраних підчас свого побуту в Росії. Ще будучи в Ленінґраді в 1920-тім р., писав він про голод. На весну 1921-го року, по своїм повороті з Росії, він перший підніс голос про загрозу голоду над Волгою. Коли московський уряд взявся за свою кампанію проти „кулаків", Аменде знов звертав увагу, що насильне насаджування колєктевізації мусить довести до голодової катастрофи.

Коли большевики своєї політики не спинили, він рішився видати книжку, щоб звернути увагу світу на положення населення під большевицькою владою, що доводить до катастрофальних голодовань великі маси людей.

Аменде в допомоговій акції.

Має Аменде і практичну ціль. Він хоче звернути книжкою увагу на труднощі допомогової акції для голодуючого населення під Советами.

Запізнався він з тими труднощами теж практично. Він знав Росію ще з передвоєнних часів, бо жив у тій частині царської імперії, що нині стала Естонією. В 1913-тім році подорожував над Волгою й Камою для студій. При кінці світової війни подорожував туди вже як посол рідного краю по полудневій і східній Росії, звідки пробував дістати поживу для рідної країни. Він бачив як творилась українська держава; бачив її за Центральної Ради, гетьмана й Директорії.

У часі голоду в 1921-шім році Аменде написав був книжечку під наголовком „Европа й советська Росія", і описував у ній свої власні спостереження голоду, а між іншим, як він шукав тіла свого рідного брата, що помер від „виснаження сил" у Ленінграді й був похований у „масовім гробі".

Завдяки його заходам почав тоді Червоний Хрест допомогову акцію для голодуючих у Росії. Під кермою Нанзена Червоний Хрест уратував багато людей від голодової смерти.

Від того часу Аменде все стояв у тіснім звязку з Росією. Цьому треба завдячити це, що в 1929-тім році, коли почалася насильна кольонізація, Аменде міг відразу передбачити, чим ця політика скінчиться. У своїх численних статтях він звернув увагу світу на небезпеку нового голоду в Росії.

Під його впливом повстав у Відні Надконфесійний і Наднаціональний Комітет для Допомоги Голодним у СССР, що поклав великі заслуги коло поінформування світу про фактичний стан населення під большевицьким режімом.

Чи Україна мусить голодувати?

Матеріяли, які Аменде зібрав при тій діяльности, а також матеріяли, які зібрали інші безсторонні робітники, він остаточно рішився зібрати разом і видати окремою книжкою. Вислідом цих зусиль тепер являється ця поважна обємом книжка, що має самого тексту 355 сторін.

Для українського читача вона цікава не тільки змалюванням самого голоду, але й тим, що вона освітлює питання, який є звязок між московською політикою та голодом на Україні, що славилася шпіхлірем Росії. Д-р Аменде доказує, що голодування України це вислід свідомої політики російського уряду супроти України.

До книжки додано 22 ілюстрації, з чого 21 — це знимки самого автора, пороблені підчас його побуту в Харкові. Бачимо тут голодне населення, що збирається під порожніми крамницями, бачимо як падуть на вулиці голодні, як ними спершу цікавляться прохожі, а далі всі стають зовсім затвердлі на це явище, як на зовсім буденне...

Книжка коштує всього 6 німецьких марок, себто неспозна доляра, і заслугує на масове поширення. Американські українці, що вміють німецьку мову, зроблять добре, як дістануть цю книжку до своїх приватних бібліотек, а українські клюби — як дістануть по кілька примірників книжки та зашлють їх до публичних бібліотек.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

До тих, що надсилають відозви до односельчан. — Як відомо, наш часопис поміщує раз-у-раз відозви до односельчан в справі будови Народніх Домів, читалень, кооператив і т. п. Зазначуємо, що матеріял, який нам надсилаються, є зібраний дуже часто недбало. Крім того письма такі нечиткі, що годі відчитати нераз назву місцевости. Розуміємо, що може десь у якімсь глухім куті нема людини, що вмілаб хоч трохи поправно написати відозву. Але не може це відноситись до місцевостей, де є учитель, священик, чи хто інший, що моглиб допомогти написати таку відозву. Тому просимо всіх тих, що нам надсилають цілу купу листів з краю, щоби з них робити відозву, щоб самі потрудилися в даній місцевости, щоб таку відозву виготовив хтось, що хоч пише читко й так, що можна таку відозву поправити.

Відозва до односельчан з Залипя, повіт Рогатин. — Відозва, яка була поміщена в „Свободі" з 24. грудня до односельчан з села „Залиня", відноситься до села Залипя, повіт Рогатин. На будову Народнього Дому в тім селі вже зложено $110 на матеріял, а тепер треба допомоги на покриття даху.

ЗМІСТ 12-го (36) ЧИСЛА „РІДНОЇ МОВИ".

І. Огієнко: Основні й пояснювальні члени речення. Буй Тур: Соборництво. Є. Грицак: Буденні мовні прогріхи. І. Огієнко: Наші спортові організації й рідна мова. Яр. Марків: Навчання літературної мови в Бучацькому „Гуртковї Плекання Рідної Мови". Б. Садовський: Деякі причини незнання рідної мови; як лікувати цю недугу. Розділ для самоуків: Початкова Граматика української літературної мови „Рідне Слово". О. Круговський, І. Василашко, В. Грицин: Рідномовні замітки. Тридцятиліття наукової праці проф. І. Огієнка. Дописи Прихильників рідної мови. Зміст третього річника „Рідної Мови" за 1935 рік. — Адреса „Рідної Мови": Warszawa IV, ul. Stalowa 25 m. 10. Передплата в Америці 2 дол. річно.

Діти.

Малий Юрчик був нечемний: вибив сестричку. Як це сказали батькові, батько розсердився:

— Зараз підеш спати без вечері. Гадаю, що то буде для тебе добра наука.

— Добре, — відповів Юрчик — а другим разом то я виб'ю її по вечері.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ.

БІНҐЕМПТОН, Н. Й.

Ювилей відділу.

В неділю, 15. грудня, товариство Запорозька Січ, від. 21. У. Н. Союза, обходило ювилей свого двацятьлітнього існування.

Свято відкрив предсідник товариства, гром. М. Ґулячок. В короткій промові привитав зібраних та пояснив значіння свята, покликуючи до слова секретаря товариства, як одного з перших членів товариства.

Секретар представив істоірю товариства від самого початку його існування, висказуючи фактами, що відділ зробив для громади, даючи почин до всієї освітньої діяльности в громаді. Подав, що перше представлення на українській сцені в Бінґемптон було поставлене відділом тому девятнацять років. Також до року свого існування товариство набуло український і американський прапор, за які заплачено $150. Товариство закупило також січові ленти для кожного члена. Відповідно до назви товариства „Січ" члени обовязались пристосуватися до тоїж назви, відбуваючи січові вправи кілька початкових років. Свідоме своїх завдань, товариство росте в силу так, що нині числить як на нашу малу громаду, поважне число членів, бо 104 старших і дітей.

Концертова програма була дуже гарна. Концерт почато січовим маршем „Гей там на горі" й іншими піснями, котрі відограла українська орхестра. Дальше виступив дитячий хор під проводом відомої вчительки музики панни Ольги Ткачук. Хор відспівав низку пісень, виступаючи три рази на сцену. Тут годиться ще згадати за нашу співачку панну Настю Присташ, котра відспівала кілька пісень, чаруючи публику своїм чудовим голосом.

Скрипкове сольо відіграв Ст. Смик. Павлина Ґрех відспівала сольо. Дует відспівали пані: Ольга Ткачук і Настя Присташ. Січовий марш пяно-сольо відіграла Ольга Смик. Сольо на акордіоні відіграла Евгенія Смик. Українські танки відтанцювали П. Садовець, П. Підкорчемна і Г. Іванців.

В середині програми виголосив головний реферат головний рекордовий секретар У. Н. Союза, п. Д. Галичин. В довшій та річевій промові представив він користи, які дає У. Н. Союз свому членству. А далі представив заслуги У. Н. Союза для української справи взагалі, а зокрема для справи допомоги боротьбі українського народу за визволення. Концерт закінчено гимном „Ще не вмерла Україна".

Треба на тім місці дати дійсне признання панні Олі Ткачук за її труд у підготові програми концерту, як теж треба подякувати панні Насті Присташ, що то завжди охотно бере участь в наших виступах.

По скінченню концерту засіли гості і члени товариства до спільної вечері. Підчас гостини забирали слово члени і гості та головний рекордовий секретар Д. Галичин, висказуючи добрі думки про наш У. Н. Союз. В часі гостини заряджено збірку на поміч українським інвалідам у Львові, жертвували по $1: Д. Ґаличин, Т. Смик, В. Ріґан, І. Білас, П. Садовець, Л. Смик, Т. Піндзьола; по 50 ц.: Анна Ткачук, Настя Присташ, Оля Ткачук, С. Венгер, М. Кость, М. Врублевський, Д. Дух, В. Войтів, О. Смик, С. Сосницький, В. Окрепкий, І. Мельник. Дрібними датками зібрано $5.06. Разом $18.06.

Теодор Смик, секр.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НЕЩАСЛИВІ ВИПАДКИ НА МОРЮ.

Хоч морська техніка поступила дуже вперед і їхати морем здається сьогодня безпечнішим ніж на суші, то всежтаки треба ствердити, що трапляється на морі на кораблях дуже багато нещасних випадків, як затоплень і пожарів.

Слідство департаменту побличної безпеки виказало, що сотки людей тратять у тих нещастях життя, в більшости через неспосібність, нездисциплінованість моряків і залоги, що в випадку якоїсь небезпеки покидають пасажирів і корабель, а ратують в першу чергу своє власне життя.

Більші нещастя на морі забрали десятки тисяч людського життя за останні десятки літ, і так:

Дня 24. січня 1935 р. згорів пароплав Моґок, причім згоріло 46 людей, недалеко побережа Ню Джерзі.

Дня 6. січня 1935 р. затонув пароплав Гавана, однак без страт у людях.

Дня 8. вересня 1934 р. згорів пароплав Моро Кесл, недалеко побережа Ню Джерзі, при чім згинуло 134 людей.

Дальше були такі більші нещастя:

12. листопада 1928 р. розбився пароплав Вестріс недалеко побережа Вірджінії, причім згинули 110 людей.

16. жовтня 1926 р. військовий пароплав вилетів у воздух на ріці Янґце, причім згинули 1,200 хінських жовнірів.

6. жовтня 1918 р. розбився англійський пароплав Отрано, причім згинули 431 американських жовнірів недалеко Шкотляндії.

14. червня 1918 р. американський пароплав Сиклопс виїхав з Барбадос і пропав з 293 людьми.

26. лютого 1916 р. французький военний пароплав затонув на Середземнім морі, а з залоги 4,000 жовнірів виратувано лише 870 осіб.

24. липня 1915 р. прогульковий пароплав Істленд затонув у Шікаґовській затоці з 812 людьми.

7. травня 1925 р. німецьке підводне судно затопило Люзитанію з 1,198 людьми.

29. травня 1914 р. розбився пароплав Імпрес оф Айрленд, причім згинуло 1,024 людей.

28. вересня 1912 р. затонув японський пароплав Кікермару з 1,000 людьми коло японського побережа.

14. квітня 1912 р. пароплав Тітанік розбився об ледову гору й потонув з 1,513 людьми.

28. червня 1904 р. розбився пароплав Норґе коло Шкотляндії, причім затонуло 646 людей.

15. червня 1904 р. згорів на Іст Рівер прогульковий пароплав Дженерал Слокюм, причім затонуло 1,021 жінок і дітей.

4. липня 1898 р. розбився пароплав Ля Бурґонь, причім згинуло 560 людей.

25. червня 1894 р. розбився пароплав Норґе на північнім Атлянтійськім океані, причім згинуло 600 людей.

17. березня 1891 р. розбився коло Ґібральтару пароплав Утопія, забираючи 574 жертви.

19. вересня 1890 р. турецький пароплав Ертоґруль затонув з 540 людьми.

3. вересня 1877 розбився пароплав Прінсес Айліс на Тамізі, де затонуло 700 людей.

6. грудня 1874 р. згорів пароплав Коспетрік зі 470 людьми.

1. квітня 1873 р. розбився пароплав Атлентік коло Нової Шотляндії із 547 людьми.

29. вересня 1867 р. пароплави Роне, Ване і пятьдесять менших пароплавів були розбиті ураганом коло св. Томаса, на західньо - індійських островах, причім згинуло понад 1,000 людей.

27. квітня 1865 р. вибухнув річний пароплав Султана на ріці Місісіпі, причім згинуло 1,700 американських жовнірів.

25. жовтня 1859 р. затонув пароплав Роял Картер з 446 людьми.

13. вересня 1858 р. згорів на середині океану пароплав Австрія, їдучи з Гамбурга до Ню Йорку з 471 людьми.

Крім цих більших нещасних випадків на морях були сотки менших подібних випадків, котрі потягнули за собою вдруге стільки людських жертв, так, що за останніх 77 літ згинуло на пароплавах цілої кулі земської коло 45,000 людей.

Василь Кацюбій,
Бруклин, Н. Й.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

До нової праці.

Дня 10. грудня б. р. відбулося річне засідання 65-го відділу ОДВУ для вибору управи на 1936 р. Головою вибрано п. Володимира Букату. До уряду ввійшли самі активні члени. Ціллю відділу є зорганізувати місцеву українську молодь, як теж старших, та виховати їх в українському націоналістичному дусі і допомогти морально й матеріяльно визвольним змаганням української нації на рідних землях.

В програмі дальшої діяльности відділу є доповнити охочими до співу хор ОДВУ в нашій громаді, який вже знаний місцевому промадянству з ріжних виступів на сцені. Проби співу відбуватимуться кождого понеділка вечором в Укр. Нар. Домі в домівці ОДВУ. В науці співу можуть брати участь і нечлени ОДВУ. Учитель співу п. Буката внедовзі приступить до організації аматорського Кружка та мандолінової орхестри. Охочі до виступів в аматорських виставах та до науки музики на струнних інструментах можуть зголошуватися що понеділка вечорами в Укр. Нар. Домі, де п. Буката дасть ближчі інформації.

Організація має теж на цілі виховувати провідників, бо показалось, що між молоддю є їх незначна скількість, що моглаб з посвятою і любовю брати керму народньої праці з почуттям обовязку і відповідальности.

Іван Клюк, організатор.

На двірських вечерницях у Берліні старий, горбатий бруншвіцько-ельський князь розмовляв із драматургом Коцебу (1761—1819). Князь спитався Коцебу, як то могло бути, що попри такі добрі твори написав він стільки поганих (Коцебу написав 216 драматичних творів). Коцебу засміявся та сказав:

— Як може ваша величність вимагати, щоби я, бідний чоловік, творив лише самі добрі твори, коли сам Господь Бог сотворив стільки недосконалого! (себто натякнув на це, що князь був горбатий).

Ця різька відповідь була причиною, що Коцебу дали зрозуміти, щоби покинув Берлін.

Добра думка.

— Куди йдеш?

— До міста. Я хотів би купити їй щось, бо нині її імянини.

— Гм! Знаєш, що? Я маю добру думку!

— Яку?

— Купи їй кіш вина!

— Таж вона не пє!

— То дурниця! Ми випємо за її здоровля.

Чесний заробіток.

Судя до підсудного волоцюги: Скажіть мені, чи ви бодай раз у життю чесно заробили пару злотих?

Підсудний: Так, пане судя. Це було тоді, коли в часі останніх виборів я голосував на вас.

ІНСУЛІН.

(Подає д-р Джан Л. Райс, комісар здоровля міста Ню Йорку).

На протязі довгих років учені медики знали, що в більшости випадків цукриці причини походили через певні забурення в підшлунковій залозі. Є це залоза, що знаходиться на задній стороні шлунка, а в худобини знана господиням як „солодке мясо". Коли винято з собаки підшлункову залозу, в ній негайно розвинулася цукриця. У людини занепад підшлункової залози часто спричиняє цукрицю.

В році 1921 Бентинг і Бест, працюючи в лябораторії університету в Торонто, в Канаді, вспіли зробити витяг з підшлункової залози вбитих домашних звірят. Цей витяг обнимав субстанцію, потрібну для здержання розвитку цукриці. Собаки, котрим виняли підшлункові залози оставались при життю та здоровлю місяцями, а навіть роками, як їм щоденно впорскувано ту субстанцію. Це було важне відкриття, бо уможливило контролювати цукрицю в людини через впорскування того екстракту. Винахідники назвали той середник інсулін, що його вспіли видістати з підшлункової залози.

Інсулін, так як тепер зладжений та пущений у продаж, знаходиться в малих фляшках, обнимаючи певне число одиниць у кожнім кубічнім центиметрі. Кубічний центиметр має коло пятнацять крапель, а яких трицять кубічних центиметрів творить одну унцию плину.

Інсулін приносить успіх тільки тоді, коли принимається його способом впорскування. Його не можна заживати кріз рот, бо шлункові кваси наскорі його нищать. Дозу інсуліну треба обережно пристосовувати до приписаного харчування хорого. З тої причини хорий мусить строго придержуватися приписів лікаря та принимати тільки приписану скількість інсуліну. Інсулін це кріпкий лік, дуже корисний, коли належито вживаний, але треба його принимати тільки під наглядом кваліфікованого лікаря.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний член бр. св. Арх. Михаїла, 296 від. У. Н. Союза в Ню Кенсингтон, Па., складаю щиру подяку головним урядникам нашої організації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $50, котрі стали мені великою поміччю у моїм каліцтві. Бажаю якнайкращого успіху У. Н. Союзові. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Олекса Дубляниця.

Директор вязниці заінсталював у вязниці радієвий голосник, щоби вязням так дуже не було скучно.

Вже на другий день до начальника вязниці прийшла депутація вязнів, а провідник депутації каже:

— Ми хотілиб пана директора найпокорніше спитатися, на основі якого розпорядку дістали ми ще додаткову кару?

ЧОРНИЙ ШЕРЛЬОК ГОЛМС

Начальник англійської експедиції, яка в тих днях вернулася з Уґанди (Африка) до Лондону, п. Ґрей, розказав отсю цікаву подію з тої виправи.

Ми приготовилися до полювання в непрохідній пущі. Разом з нами мали взяти участь у полюванні чорні туземці. В цьому пралісі пасмися череди буйволів, було багато львів і слонів.

Тимчасом у ночі перед нашим вимаршем хтось заколов ножем одного з наших найліпших носіїв. Строге слідство не дало ніяких вислідів. Всі чорні присягли, що невинні.

Заклинання духів.

Про полювання не могло бути мови, поки справа вбивства не виясниться. Ми вже хотіли віддати справу англійській владі, коли зголосився начальник племени муринів зі села, що побіч нього стояли наші шатра. Він заявив, що його чарівник знає цілу справу і викриє вбивника, одначе під умовою, що наша ціла експедиція зі слугами і носіями збереться завтра рано на великій площі серед села.

Ми, що правда, сумнівалися у всезнавство чарівника, одначе знали з досвіду, що такі люди вміють дуже спритно підходити до туземців. Отож цілий наш табор примандрував на другий день удосвіта до села туземців, де начальник племени й чарівник приготовили все, що було потрібне для великої церемонії.

Коли ми й европейці заняли почесне місце побіч начальника племени й чарівника, цей останній почав верескливим голосом виповідати свої заклятгя. Я дивився на чорних і запримітив на їх лицях сильне зворушення. Вони не спускали очей з чарівника.

„Він взиває добрих і злих духів" — каже нам шепотом начальник племени.

По добрій годині заклинання духів чарівник попав у транс. Нечайно він підскочив, побіг на середину площі і крикнув:

— Духи вже є і готові прийняти померлого в свої обійми. Там у тій хатині лежить убитий. Кожний з вас піде і погладить трупа рукою. Коли дітне його вбивник, тоді труп підскочить і видасть його нам.

Всі мешканці села й наші слуги та носії мусіли станути в однім ряді і йти один по однім до хати, де лежав убитий. Всі дрижали на цілому тілі і видно було, що кожний сильно вірить у слова чарівника.

Несамовита сцена.

Наші білі мали здивовані вирази лиця. З якої рації мали вірити, що в той спосіб можна буде дійсно викрити вбивника? Щодо мене, то я передбачував якийсь рафінований трик.

Зпочатку здавалося, що вйан чарівника не вдався. Всі до останнього були в хаті і кожний з них вийшов так, як увійшов. Нічого надзвичайного не сталося.

Коли всі знов станули в ряді, чарівник повів по них острим, як штилет, зором і наглo найбільш несподівано крикнув роздираючим голосом: „То цей убив!", причому показав рукою на мого кухаря.

Кухар скочив, начеб його вкусила гадюка, глянув дико довкруги себе й кинувся втікати. Річ ясна, що йому це не вдалося. Його зловили і повели перед начальника. Так, це він убив носія, бо вони від якогось часу були посварилися.

Білі руки зрадили.

Коли вбивника посадили в тюрмі, я спитав чарівника, яким чином він викрив убийника. Зпочатку він намагався вмовити в мене силу духів, але коли я заявив йому, що не вірю в це, з лукавим усміхом вияснив, що помалював трупа білою фарбою. Діткнення небіжчика мусіло лишити на доторкаючих долонях хочби дрібний слід. Ці сліди мали всі крім кухаря, а чарівник був переконаний, що вбивник не відважиться діткнути трупа і не буде мати на руках жадного сліду. Так і сталося.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

СТЕМФОРД, КОНН.

На інвалідів і визвольну боротьбу.

У нашій громаді відбулося Листопадове Свято дня 24 листопада в церковній галі. Свято відкрив о. Федаш вступним словом підчеркуючи значіння українського державного свята та взиваючи родичів виховувати своїх дітей у народньому та релігійному дусі, щоб вони опісля могли обняти по нас провід та допомогти нашому народові довершити те діло, яке було започатковане Першим Листопадом.

Приємно було слухати святочну промову гром. Богдана Катамая з Філядельфії, який у щирих та приступних словах розказав про ту велику історичну подію, яка в день Першого Листопада перетворила наш поневолений нарід у вільну, свобідну, державну націю. І хоч у тому часі знаходилася велика ворожа сила в місті Львові, то, не зважаючи на те, наш нарід потрапив скинути з себе окови, які давили його сотками літ. Могили, які тепер розсіяні по всіх усюдах нашої землі, свідчать про те, що наш нарід видав багато борців, які були готові вмерти за здійснення листопадової ідеї. Дух тих поляглих героїв і тепер живе в нашому народі та готовить його до остаточної розправи зі всіми ворогами України.

Концертову програму виповнили хор Боян та дитячий хор під управою гром. П. Шавінського. На піяні акомпанували панночки А. Пананюк і О. Круґляк, а декламували А. Бреян і М. Кучанська. Програма була добірна, а ті, що її виконували, вивязались добре зі свого завдання.

З нагоди свята вплинули такі жертви: З панахиди за поляглих героїв, яку відправив о. В. Федаш в укр. кат. церкві св. Володимира, $5; від українського американського ситизенського клюбу $15; від бр. св. Арх. Михаїла, від. 350 У. Н. Союза, $10; від бр. св. ап. Петра і Павла, від. Провидіння, $5; о. В. Федаш, Т. Пастушак і П. Вальчук по $2; І. Михайлишин $1.50; Б. Катамай, І. Бояновський, А. Круґляк, В. Бреян, Н. Когут, І. Тирчик, І. Кресан, В. Блащук, М. Пастущак, М. Панасюк, А. Когут, К. Топольницька, М. Лесобей, К. Кульгавич, С. Панасюк, Д. Криницький, І. Чарковський, М. Сливінський, В. Карій, І. Дорош, П. Тирчик, А. Городецький, С. Коривчак, Д. Малиняк по $1; С. Корінь, І. Терляк, Н. Коба, Г. Городчук, Й. Чмир, М. Бадарик, М. Риба, А. Карий, П. Хома, П. Круліковський, М. Круліковська по 50 центів, а дрібними датками $3.70, отже разом зібрано $76.18. Ті гроші вислано через Обеднання, призначуючи по половині на інвалідів і на визвольну боротьбу.

Не зважаючи на те, що Листопадове Свято є вже глибоко вкорінене в серцях нашої української іміґрації, треба зазначити, що ще й тепер є такі громадяни, які не відчувають потреби бути приявними на таких святах. От в околиці Стемфорду є кілька малих громад, де живуть українці. Вони самі в себе не можуть улаштовувати таких свят, але принайменi повинні прийти на свята до нас, бо це для них не далеко. Так звичайно бувало, та цього року було інакше. Бо з поблизьких місцевостей не було нікого на святі. А це не повинно більше повторитися.

Комітет Листопадового Свята.

— Чи ви мали підчас свого побуту в Індії щастя застрілити тиґра?

— Я мав попросту казкове щастя! Ніколи не стрінув я тиґра!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Тов. Даражинщина, від. 275, повідомляє всіх своїх членів, місцевих і позамісцевих, що місячні і річні збори відбудуться в суботу, 4-го січня, точно в годині 7:30 ввечір, в галі церковній при Сусекс і Ґрін вул. Обовязком всіх членів є прийти на збори і на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. Урядники і контр. комісія здаватимуть справоздання за минулих 6 місяців. Буде вибір нового уряду на 1936 рік і багато інших справ для добра Союза і товариства. Запамятайте, що на річних зборах всякі ухвали переводять тільки самі приявні на зборах члени. А неприявні члени мусять таким ухвалам повинуватись. За неприявність на тих зборах члени будуть покарані згідно зі статутом. Просьба вас вичерпана. — М. Гречин, предс.; Н. Маврик, кас.; Ів. Сосулівський, секр.

БОФАЛО, Н. Й. Тов. Укр. Сокіл, від. 3.. подає до відома, що збори відбудуться 4-го січня, в годині 7:30 ввечір. Всі члени мають прийти, бо буде річне справоздання. До уряду ввійшли: Іл. Вах, предс.; Ів. Котелець, заст.; Ів. Грубяк, рек. секр.; Дм. Вернеївський, заст.; С. Ваврів, фін. секр.; Яків Процишин, заст.; А. Грубяк, кас.; М. Гаравуз, заст.; Ів. Швець, контрольор; А. Зеньо, заст.; Дм. Мидзян і М. Шафран, доглядачі хорих; М. Шафран і Ів. Котелець, прапорщики; Ст. Лещишин, дверник; М. Костецький капітан. Просимо привести по одному новому членові до Союза і до Братства. — Іл. Вах, пр.; С. Ваврів, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. ім. Івана Франка, від. 241, подає до загального відома, що річні збори відбудуться дня 5-го січня 1936 р., в своїй галі, в годині 2-ій пополудні. Обовязком всіх членів є прийти на ті збори, бо буде перебрання урядування на 1936 рік. В склад нового уряду на 1936 рік входять наступні члени: Корнило Фірман, предс.; Петро Романович, заст.; Станислав Щельгор, кас.; Йосиф Галовщак, рек. сек.; М. Скибінський, фін. секр.; Ів. Стрик і Павло Кічак, контрольори хорих; Михайло Камфонік, Михайло Заяць і Андрій Горбайчук, контрольна комісія; Іван Камфонік і Іван Познанський, прапорщики; Войтко Барилюк, дверник.

ШІКАГО, ІЛЛ. Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 301, повідомляє всіх своїх членів, що річні збори відбудуться в неділю, 5. січня, в годині 1-шій пополудні, в гали при укр. правосл. церкві, 1944 Вест Ірі вул. Обовязком кождого члена є прибути на збори. Хто з членів має знакомих, що хотять стати членами У. Н. Союза зволить привести на ті збори. На зборах буде звіт урядників і вибір уряду на 1936 рік. Л. Кучер, предс.; В. Чипіль, кас.; Н. Николишин, секр.

Кравець (до гостя, що не платить): Не лише, що не хочете платити, а ще в додатку з дня на день товстієте все більше, так, що я мушу зуживати більше сукна!

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ.

(63)

Як лейді Бет спитала Ніярха, чи її мають вкинути в води озера Меродача, він відповів: „Ти можеш бути певною свого життя так довго, як довго не квестіонуєш мого авторитету. Нині ми її виставимо на пробу святими водами". Він показав на тремтячу дівчину, котру окружила сторожа.

„Вона поповнила гріх, танцюючи", говорив далі священик; „тут заборонено танцювати, поки до нас не прийде бог Іскандер. В цій сіті ми спустимо її три рази в воду і її гріхи будуть змиті. Як її гріхи занадто тяжкі, вона цього не переживе".

На знак, даний Ніярхом, шість молодих людей підійшли до Арбелі й, схопивши її вкинули її в сіть, до котрої привязали кусок скали. Як баліти приклякнули, шепчучи молитви, кати схопили кінці довгих шнурів сіти й почали розмахувати сіттю, як маятником, над озером.

Крики жертви і її просьби про милосердя наповнили серце англійської дівчини співчуттям. Вона знала, що мусить кинути голосний визов протесту проти цього страшного обряду, навіть хочби Ніярх мав їй за те казати спровадити смерть на неї саме.